

LOCIKA KOMPASOVÁ – ZVLÁŠTNÍ PLEVEL

Locika kompasová je považována za plevel s vysokou konkurenční schopností. Často se vyskytuje v sadech, ve vinicích a na pastvinách. Na orné půdě zapleveluje zejména ozimé plodiny. Hojně se tato rostlina množí též na neobdělávané půdě a v okolí polí.

Locika kompasová (*Lactuca serriola*, syn. *Lactuca altaica*, *L. augustana*, *L. coriacea*, *L. dubia*, *L. scariola*, *L. sylvestris*, *L. tephrocarpa*) taxonomicky náleží do čeledi hvězdnicovité (Asteraceae).

POPIS DRUHU

Vyznačuje se blízkou příbuzností ke kulturnímu salátu – locice seté (*Lactuca sativa*) a je považována za jeho předka. Využívá se též jako zdroj rezistence proti rostlinným patogenům, zejména proti houbě *Bremia lactucae* (původci plísňě salátové). Jedná se o jednoletou nebo dvouletou bylinu, s přímou, dřevnatějící, někdy až načervenalé až fialově naběhlou lodyhou, která dorůstá výšky 50–180 cm. Rostlinná pletiva lociky obsahují specializované buňky – mléčnice, které mají v centrální vakuole mléčnou šťávu (tzv. latex), kterou rostlina vzápětí po poranění roní. Odtud též pochází název celého rodu, neboť latinské slovo lacteo znamená „mít mléko“. Druhovému jménu lociky je odvozeno od skutečnosti, že čepele téměř svisle natočených lodyžních listů nezastíněné lodyhy jsou orientovány severojižním směrem. Natočením listů do svislého směru a orientací sever-jih se rostlina brání přehřátí listů při poledním slunci. V pokusech bylo dokázáno, že vodorovně postavené listy se v poledním slunci ohřívají o 3,6–7,6 °C více než listy postavené svisle. Rostlina zakořeňuje v půdě zpravidla šikmým křivým, vretenovitým

tým kořenem s četnými postranními kořeny. Na jaře z přízemní listové růžice vyrůstá přímá lodyha (ve spodní části mírně štětinatá, v horní lysá), která nahoře přechází v latovitě květenství. Listy jsou tuhé, sivozelené a až 25 cm dlouhé a jejich povrch je pokryt jemnými chloupky. Kvete od července do září, podle ekologických a geografických podmínek daného stanoviště. Květenstvím lociky je vrcholíková lata se šikmo odstálými úbory, které jsou malé, stopkaté až přisedlé s válcovitým zákrovem a složené z 8–15 květů. Plodem jsou ochmýřené nažky, 3–4 mm dlouhé, 1 mm široké, jež jsou zploštělé, hnědavé a podélně žebernaté. Produkce nažek v polních podmínkách trvá po dobu asi dvou měsíců, ve sklenicích po dobu šesti týdnů.

NÁROKY NA STANOVISŤE

Locika kompasová pochází pravděpodobně z oblasti Středomořího moře a Blízkého východu. V současnosti však náleží k nejběžnějším plevelným druhům Evropy a vyskytuje se prakticky kosmopolitně. Ideální stanoviště pro tuto rostlinu představují slunná, suchá a skalnatá místa. Lze ji nalézt i na lesostepních stráních a druhotně též na násypch, sutinách a okrajích kameolomů. Tento druh preferuje na živiny bohaté substráty (s dostatkem vápníku a dusíku). Rovněž obsazuje půdy, které jsou hlinité a sušší. Nejčastěji se ale tento druh

vyskytuje na ruderalních a synantropních rozrušených stanovištích, která jsou vzhledem k lidské činnosti propojená, a tím snáze dostupná pro novou invazi rostlin. Populace rostlin o různé velikosti lze zaznamenat na okrajích silnic, železnic, na skládkách a v městských oblastech. Zejména silnice a dálnice představují koridor, kterým locika kompasová úspěšně migruje i do vyšších nadmořských výšek. Na zemědělské půdě se vyskytuje v sadech, ve vinicích a na pastvinách. Locice vyhovují plodiny s delší vegetační dobou, kde má dostatek času k růstu a dozrání semen. Na orné půdě zapleveluje především ozimé plodiny, a to hlavně řepku, pšenici, ale též cukrovku a víceleté píce, případně dvouleté plodiny, např. kmín. Hojně se tento druh množí i na neobdělávané půdě a v okolí polí. Na uvedených stanovištích často roste ve společnosti heřmánkovce nevonného (*Tripleurospermum inodorum*), ovsíku vyvýšeného (*Arrhenatherum elatius*), kopřivy dvoudomé (*Urtica dioica*), merlíku bílého (*Chenopodium album*) a pelyňku černobýlu (*Artemisia vulgaris*). Na těchto místech se může locika rozmnožovat a následně pomocí ochmýřených semen se anemochorně (větrem) šířit na značné vzdálenosti do svého okolí včetně orné půdy.

MOŽNOSTI OCHRANY

Locika kompasová se řadí k druhům s vysokou konkurenční

Locika kompasová je považována za rychle se šířící plevelný druh

schopností a její význam v posledních desetiletích narůstá. V období první republiky až do 60. let minulého století nebyla za polní plevel považována. Ještě v odborné literatuře z let osmdesátých je řazena k druhům méně významným a dobře hubitelným. Avšak současné zdroje ji pokládají za nebezpečný plevelný druh. Regulace rozšíření lociky je možná vhodně volenými herbicidními přípravky nebo mechanicky. Případná aplikace herbicidů proti tomuto obtížnému plevelnému druhu by měla být provedena včas, tj. ještě před kvetením a dozráním semen rostliny. ■

Dr. Ing. Zdeněk Chromý
ÚKZÚZ Brno
Foto Jean Tosti